

Právní záruky zákonnosti

Seminář č. 4

Právní záruky zákonnosti ve veřejné správě

- souhrn právních prostředků určených k zabezpečení dodržování a zákonné realizace práva pro případ jeho porušení.
- vztahují jak na vlastní činnost veřejné správy, tak na chování subjektů, které jsou adresáty práv a povinnosti správně právního charakteru, tedy směřují jako dovnitř veřejné správy, tak i navenek.

System právních záruk

- kontrola veřejné správy - dovnitř/navenek
- právo na informace ve veřejné správě - dovnitř
- zrušení, změna a sistace vadných právních aktů - dovnitř
- uplatňování odpovědnosti za porušení právních povinností - navenek
- přímé donucení ke splnění právní povinnosti - navenek

Kontrola - systém

- **správní kontrola veřejné správy (vykonávají orgány veřejné správy)**
 - **správní kontrola **vnitřní**** (v rámci hierarchie nadřízenosti a podřízenosti kontroluje sama sebe)
 - **správní kontrola **vnější**** (kontroluje vně postavené subjekty)
- **vnější kontrola veřejné správy (je předmětem kontroly ze strany jiných orgánů)**
 - **kontrola vykonávaná zákonodárným sborem, respektive zastupitelskými orgány**
 - **kontrola vykonávaná soudy**
 - **kontrola vykonávaná Nejvyšším kontrolním úřadem**
 - **kontrola vykonávaná na základě podání občanů**
 - **kontrola vykonávaná ve spojení s institutem Veřejného ochránce práv**

Správní kontrola v režimu kontrolního řádu

§ 1

Působnost zákona

(1) Tento zákon upravuje postup orgánů moci výkonné, orgánů územních samosprávných celků, jiných orgánů a právnických nebo fyzických osob, pokud vykonávají působnost v oblasti veřejné správy (dále jen „kontrolní orgán“), při kontrole činnosti orgánů moci výkonné, orgánů územních samosprávných celků, jiných orgánů, právnických a fyzických osob (dále jen „kontrolovaná osoba“).

(2) Kontrolní orgány postupují podle tohoto zákona rovněž při kontrole výkonu státní správy a dále při kontrole činnosti právnických osob založených nebo zřízených státem nebo územním samosprávným celkem vykonávané ze strany zakladatele nebo zřizovatele, nejde-li o kontrolu činnosti těchto právnických osob upravenou předpisy soukromého práva.

- **Jde o správní kontrolu (vnitřní/vnější?) nebo vnější kontrolu veřejné správy?**

§ 2

Kontrola

Kontrolní orgán při kontrole zjišťuje, jak kontrolovaná osoba plní povinnosti, které jí vyplývají z jiných právních předpisů nebo které jí byly uloženy na základě těchto předpisů.

Příklad:

Inspektoři české obchodní inspekce prováděli v létě roku 2019 inspekční akci se zaměřením na kontrolu potravin, které podléhají rychlé zkáze. Inspektoři sledovali mj. kontrolu teplotních podmínek uchovávání potravin u prodejců. V rámci jedné z těchto inspekčních akcí provedli 2 inspektoři kontrolu v provozovně „Mlsný kocour“. Pracovníci ČOI vstoupili do provozovny jako běžní zákazníci a vyžádali si „majitele nebo vedoucího prodejny“. Provozovatel prodejny, podnikatel podnikající podle živnostenského zákona, pan Jan Kocour, nebyl osobně na prodejně přítomen a s pracovníky ČOI tedy začal ochotně komunikovat vedoucí směny, pan Josef Šlehačka. Jeden z pracovníků ČOI si vyžádal od pana JŠ občanský průkaz a jeho jméno a příjmení si zapsal. Následně inspektoři odebrali 1 kousek pochoutkového salátu, 1 kousek rybího salátu, 2 kousky laskonky a 2 kousky větrníku k mikrobiologickému rozboru.

Otázky

- 1) Charakterizujte ČOI jako vykonavatele veřejné správy z hlediska organizačního?
- 2) Bylo správné, že pan Kocour „majitel prodejny“ nebyl při kontrole přítomen?
- 3) Mohl inspektor žádat pana Šlehačku o občanský průkaz?
- 4) Byli inspektoři oprávněni odebírat potraviny k rozboru? Pokud ano, za jakých podmínek?
- 5) V případě, že by vedoucí kontrolu ČOI neumožnil s odůvodněním, že svou návštěvu předem nenahlásili, může být nějak postižen?

kontrolní řád

Povinnosti kontrolujícího

- Předložit pověření k provedení kontroly
- Zjistit stav věci v rozsahu nezbytném pro dosažení účelu kontroly
- Šetřit práva a oprávněné zájmy kontrolované osoby
- Vydat potvrzení o zajištění originálních podkladů
- Umožnit podnikateli účastnit se kontrolních úkonů
- Vyhотовit protokol

Práva kontrolujícího

- Požadovat prokázání totožnosti fyzické osoby, která je na místě kontroly
- Provádět kontrolní nákupy, odebírat vzorky, provádět měření
- Požadovat poskytnutí údajů a dokumentů
- Pořizovat obrazové nebo zvukové záznamy
- Užívat technických prostředků podnikatele (telefon, pokladna, váha)
- Vyžadovat součinnost

kontrolní řád

Práva kontrolovaného

- požadovat po kontrolorovi předložení pověření ke kontrole
- namítat podjatost kontrolora nebo přizvané osoby
- seznámit se s obsahem protokolu o kontrole
- podávat námitky proti kontrolním zjištěním uvedeným v protokolu o kontrole

Povinnosti kontrolovaného

- vytvořit podmínky pro realizaci kontroly
- umožnit kontrolorovi výkon jeho oprávnění
- poskytovat potřebnou součinnost
- podat ve lhůtě určené kontrolorem písemnou zprávu o odstranění nebo prevenci nedostatků zjištěných kontrolou

kontrolní řád

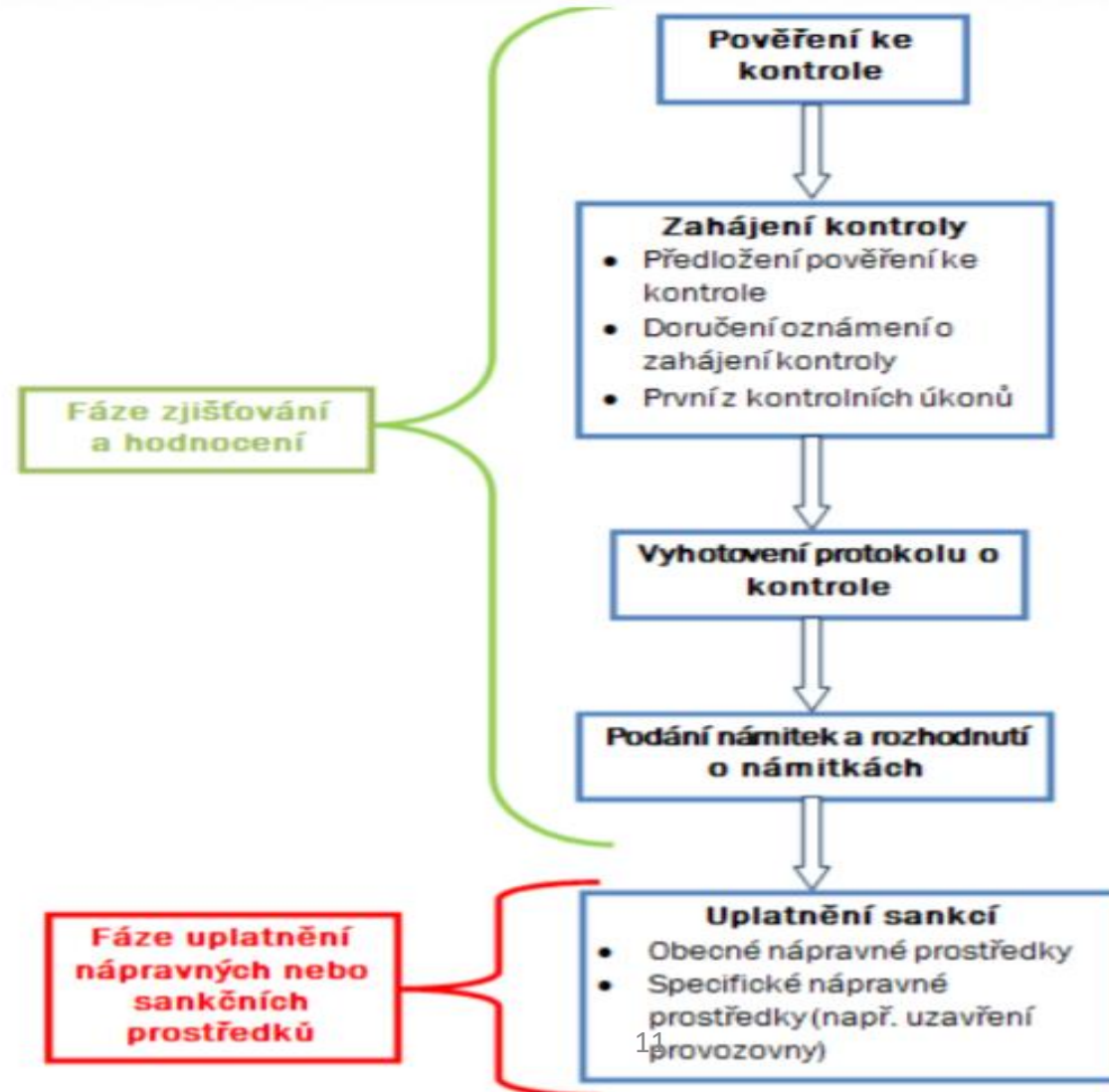
Protokol o kontrole

- Účelem je zachytit průběh kontroly a popsat, jaké skutečnosti byly kontrolou zjištěny.
- Protokol neobsahuje konkrétní sankci za porušení povinnosti. Pouze konstatuje, že podnikatel některou ze svých povinností nesplnil nebo ji splnil chybně.
- Případné ukládání sankcí je potom předmětem samotného správního řízení
- Námitky proti kontrolním zjištěním
- Nevyhoví-li námitkám vedoucí kontrolní skupiny nebo kontrolující ve lhůtě 7 dnů ode dne jejich doručení, vyřídí je nadřízená osoba kontrolujícího

Živnostenská kontrola – kontrolní řád

PRŮBĚH KONTROLY

- Průběh kontroly se v detailech liší dle jednotlivých druhů kontrol. Obecně lze však kontrolu rozdělit do dvou fází.

Kontrolní řád

§ 7

Vstup na pozemky, do staveb a jiných prostor

*Kontrolující je v souvislosti s výkonem kontroly oprávněn vstupovat do staveb, dopravních prostředků, na pozemky a do dalších prostor s výjimkou obydlí, jež vlastní nebo užívá kontrolovaná osoba anebo jinak přímo souvisí s výkonem a předmětem kontroly, je-li to nezbytné k výkonu kontroly. **Do obydlí je kontrolující oprávněn vstoupit jen tehdy**, je-li obydlí užívané k podnikání nebo provozování jiné hospodářské činnosti nebo v případě, kdy se mají prostřednictvím kontroly odstranit pochybnosti o tom, zda je obydlí užívané k těmto účelům a nelze-li dosáhnout splnění účelu kontroly jinak. Vlastníci nebo uživatelé těchto prostor jsou povinni kontrolujícímu vstup umožnit.*

§ 17 zákona o ochraně ovzduší

- *(2) **Vznikne-li důvodné podezření, že provozovatel spalovacího stacionárního zdroje umístěného v rodinném domě, v bytě nebo ve stavbě pro rodinnou rekreaci, nejde-li o prostory užívané pro podnikatelskou činnost, porušil některou z povinností podle odstavce 1, avšak toto porušení nelze prokázat bez provedení kontroly spalovacího stacionárního zdroje, jeho příslušenství nebo používaných paliv, obecní úřad obce s rozšířenou působností provozovatele na tuto skutečnost písemně upozorní a poučí jej o povinnostech provozovatele spalovacího stacionárního zdroje stanovených v odstavci 1 a o následcích opakovaného důvodného podezření na jejich porušení v podobě provedení kontroly. Pokud opakovaně vznikne důvodné podezření, že tento provozovatel nadále nebo opětovně porušuje některou z povinností podle odstavce 1, je kontrolující oprávněn vstoupit do jeho obydlí za účelem kontroly dodržování povinností podle tohoto zákona. Vlastník nebo uživatel těchto prostor je povinen umožnit kontrolujícímu přístup ke spalovacímu stacionárnímu zdroji, jeho příslušenství a používaným palivům.***

Nález sp. zn. Pl.ÚS 2/17

- *Stát nastavil novou právní úpravu ochrany ovzduší tak, že může v zájmu ochrany zdraví a práva na příznivé životní prostředí snižovat celkovou úroveň znečištění ovzduší a současně zvyšovat jeho kvalitu, pokud bude moci **efektivně postihovat provozovatele porušující své povinnosti** při používání spalovacích zdrojů v domácnostech. **V kombinaci s existencí dostatečných procesních záruk ochrany domovní svobody se Ústavnímu soudu nejeví toto omezení domovní svobody jako nepřiměřené.** Napadená právní úprava ji totiž **omezuje pouze mírně**, současně však **podstatně uspokojuje zájem na ochraně zdraví jiných osob a jejich práva na příznivé životní prostředí.** Nad tímto zájmem ochrana nedotknutelnosti obydlí provozovatelů spalovacích stacionárních zdrojů **nepřevažuje.***

Právo na informace ve veřejné správě

Čl.17

(1) Svoboda projevu a **právo na informace jsou zaručeny.**

(2) Každý má právo vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace bez ohledu na hranice státu.

(3) Cenzura je nepřípustná.

(4) Svobodu projevu a **právo vyhledávat a šířit informace lze omezit zákonem**, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti.

(5) **Státní orgány a orgány územní samosprávy jsou povinny přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti. Podmínky a provedení stanoví zákon.**

Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí

Čl.35

(1) Každý má právo na příznivé životní prostředí.

(2) **Každý má právo na včasné a úplné informace o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů.**

(3) Při výkonu svých práv nikdo nesmí ohrožovat ani poškozovat životní prostředí, přírodní zdroje, druhové bohatství přírody a kulturní památky nad míru stanovenou zákonem.

106/1999 Sb.

- **Co je informace - § 3 odst. 3 a 4**
- **Kdo poskytuje - § 2 odst. 1 a 2**
- **Jak se poskytuje - §5 a § 13**

106/1999 Sb.

§ 2

Povinnost poskytovat informace

(1) Povinnými subjekty, které mají podle tohoto zákona povinnost poskytovat informace vztahující se k jejich působnosti, jsou státní orgány, územní samosprávné celky a jejich orgány a veřejné instituce.

*(2) Povinnými subjekty jsou dále ty subjekty, kterým zákon svěřil rozhodování o právech, právem chráněných zájmech nebo povinnostech fyzických nebo právnických osob v oblasti veřejné správy, **a to pouze v rozsahu této jejich rozhodovací činnosti.***

§ 8b

Příjemci veřejných prostředků

(1) Povinný subjekt poskytne základní osobní údaje^{4b} o osobě, které poskytl veřejné prostředky.

(2) Ustanovení odstavce 1 se nevztahuje na poskytování veřejných prostředků podle zákonů v oblasti sociální, poskytování zdravotních služeb, hmotného zabezpečení v nezaměstnanosti, státní podpory stavebního spoření a státní pomoci při obnově území.

(3) Základní osobní údaje podle odstavce 1 se poskytnou pouze v tomto rozsahu: jméno, příjmení, rok narození, obec, kde má příjemce trvalý pobyt, výše, účel a podmínky poskytnutých veřejných prostředků.

OTÁZKA: je povinný subjekt povinen poskytnout informaci i o platech „zaměstnanců veřejné správy“ vždy, anebo zda v některých případech, a případně v jakých, musí či může její poskytnutí odmítnout pro neproporcionalitu takového zásahu do soukromí zaměstnance.

Rozhodnutí

- NSS – č. j. 8 As 55/2012 – 62
- ÚS – sp. zn. IV. ÚS 1378/16

Příklad

1) žádost adresovaná České obchodní inspekci, kontrola u pana Jana Kocoura, provozovatele cukrárny „Mlsný kocour“, o zjištění, kdo vyrábí větrníky prodávané v provozovně? – Lze takovou žádost poslat i běžným emailem? Za jakých podmínek a kam?

2) postup České obchodní inspekce při vyřízení žádosti o informaci v bodě 1). Bude postup stejný, pokud půjde o žádost o informace, jaké nedostatky byly při kontrole zjištěny?